

YERLİ MACAR YAZININ ÖLÇÜN TASARISI

BAKONYI Gábor. (Macaristan, Budapeşte, Csillaghegy)
bakonyi.gabor@freemail.hu

2010. júl. 6.

1 Yazının kökeni

Şüphesiz ki, yerli Macar yazının kökü mesela Orhun Irmağında ve Yenisey (Kem) Irmağında bulunmuş türk yazının ve Hunlar tarafından kullanılan yazının kökeniyle aynıdır. (Macar dilindeki anlamı harf olan "betü" söz ve eski türk "bitig" söz hemen hemen aynı. **ᠪᠡᠲᠦ**) Hunlardan sonra Karpatlar-Havzasında Avar İmparatorluğu hükümet etti. VIII. yüzyılın sonunda Avar İmparatorluğu çöktü. Küçük avar kümeler Erdel'de kalmış, ama çok küme doğuya geçmiş.

896 yılında macarlar Karpat-havzasına geri döndüler, ve vakaniyenamelelere göre o zaman önce kalmış kümeler artık yazının bu türünü kullanmışlar. İki vakaniyename yazının kökeni konusunda birbiriyle çelişiklikte yazar. Resimli vakaniyenameye göre Erdel'de kalmış sekel'ler yazının bu türünü bolgar-türk olan "blak" kümelerden IX. yüzyıl boyunca öğrenmiş, iyi ama bolgar-türk yazının hiç izi bulunamamış. (Şimdilik avarlar tarafından yazılmış parçalar anlamayaz , okuyamayız.) Resimli vakaniyemenin karşısında Thuróczy vakaniyenameye göre ise sekeller eski Hun yazıyı korumuşlar. Geri dönmüş macarlar tarafından ise herhalde bir türlü eski türk yazı yöntemi kullanılmış, ama o zamandan kalan yazı parçaların sayısı çok az.

Az Ó-Türk írás és a Székely rovásírás hasonlóságai

The image displays numerous correspondences between Old Hungarian and Székely Runes. Key examples include:

- M** (Old Hungarian) ~ **ld ~ lt** (phonetic)
- Y** (Old Hungarian) ~ **I*** (phonetic)
- ngy** (Old Hungarian) ~ **n** (phonetic)
- ncs** (Old Hungarian) ~ **ncs** (phonetic)
- ly** (Old Hungarian) ~ **j*** (phonetic)
- d*** (Old Hungarian) ~ **gy** (phonetic)
- nd** (Old Hungarian) ~ **nd ~ nt** (phonetic)
- sz** (Old Hungarian) ~ **sz, s** (phonetic)
- ics - csi** (Old Hungarian) ~ **ics - csi** (phonetic)
- ö és ü** (Old Hungarian) ~ **ü** (phonetic)
- ö** (Old Hungarian) ~ **ö** (phonetic)
- é** (Old Hungarian) ~ **é** (phonetic)
- ok ~ uk** (Old Hungarian) ~ **ok ~ uk** (phonetic)
- ik - k - ki** (Old Hungarian) ~ **ik - k - ki** (phonetic)

(Bakonyi Gábor.)

(Macaristanda Sekel'ler sınır korumu vazifesine isaretlendikleri yuzunden ulkenin baska bölümlerinden biraz ayrılmışlar. Macar dilin sekel ağızı Erdel bölgesinin doğu parçasında kullanılır.)

Dört yanında yazılmış çıta olan eski yazıya bir örneğimiz var, ama bunun ancak kağıttaki bir kopyası kaldığı yüzünden sopalarda eskide alışılmış yazının yönünden emin haberlerimiz yok. En son yüzyıllarda kağıtin kullanışlılığı olmuş oldu. Genellikle yazının yönü tahtalardakıyla aynı : sağdan sola. Ne kağıtta, ne tahtada, ne de taşta yazılmış hiç bir bustrophedon değişken yönlü örnekten haberim yok, Ancak Marsigli sopanın böyle yazıldığını tahmin edilir, ama ondan ancak kağıt kopyası kalmış, ve onun esas yapısının izi kalmamış. Erken çağlardan ancak üç soldan sağa yazılmış örneklerden haberim var. Bu üçün ikisi latin dilinde, ama rovásírás harfleriyle yazılmış. Her bu iki gizli yazıyı : latin harfler arasına karıştırmıyansıtmamış harflerle yazılmış k isa satırlar. Bu ikinin biri Szamosközi István 1604 yılında yazılmış mektubu. Siirin adı sağdan sola yazılmış, ama sıradaki satırların hepsi artık soldan sağa yazılmış. Öbür yansıtmamış harflerle, soldan sağa yazılmış metni Zakariás János 1756 yılında yazdı . Bu metin latin harfli latinçe bir metin harfleri arasına karıştırılmış. 1515 yılında elçiler tarafından, macarca yazılmış İstanbul yazıtı yansıtılmış harflerlerin kullanmanın tek bir örneğidir. (Ancak kağıt kopyası bulunur, esasen taşta kazılmış metin kaybolmuş.) Mesela Leonardo Da Vinci ta gizli yazı olarak yansıtılmış sağdan sola giden harfler kullanılmış, ama bu gizli yazı alışkanlık ta Unicode ölçününün parçası olmamış.

4 Büyük ve küçük harfler

Szamosközi István'un demin anılan 1604 yılındaki mektununda siirin adındaki baş harfler daha büyük olduklarına rağmen, latin, cirill ve yunan yazılar tersine olarak, rovásírás'ta büyük ve küçük harfler ayırt etmesi yok.

5 Saklanan harf yazısının harfleri

Rovásírás'un fazla çok not edilmiş abc'si var. Onların en önemlisi 1483 yılından Nicolsburg'li abc dir. Rovásírás abc'si çok kez not edilmiş, ve çok abc'ye ligatura'lar, yani karmaşık işaretler de eklenmişler. Rovásírás'ın temel harflerinin bulması zor, çünkü karmaşık işaretlerin sayısı büyük, ve bu sayı süresiz artar. Macar yazısında zaman zaman esas öğelerin bulması mümkün değil. Mesela "eMP" , "uNK" , "TPRUS" , "uS" böyle işaretler.

Sessiz olan "K" sesin iki harf işareti var: "aK" ve "eK" . Acık değil ki, niçin iki farklı harf işaretimiz var. Bugünlerde macar ağızların hiç birinde iki farklı "K" ses bulunmaz. Tahmin edilmiş ki, "aK" kalın seslilerle beraber kullanılmış, veya sözlerin sonunda. Kullanması açıklanmamış.

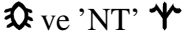

Geleneksel kullanımda ses atlama beğenilmiş, yani sesli harfler özellikle 'E' harfler, zaman zaman yazı dışı bırakılırlar. Geleneksel kullanımda ligatura'lar, karmaşık işaretler de beğenilmişler. Harf-yazısının abc'si:

HARF	TANIM
	A HARF
	B HARF
	TS HARF
	Ç HARF

HARF	TANIM
†	D HARF
1	Y HARF
Ʒ	E HARF
⊗	F HARF
^	G HARF
≠	GY HARF
×	Ty HARF
⌘	H HARF
†	I HARF
1	aK HARF
^	L HARF
⊙	Ly HARF
4	M HARF
∪	N HARF
D	Ny HARF
∪	O HARF
≡	P HARF
◇	K HARF
H	R HARF
Y	J HARF
^	Ş HARF
Y	T HARF
≡	U HARF
M	V HARF
h	Ü HARF
⌘	Ö HARF
I	S HARF
≡	Z HARF

6 Karmaşık işaretler ve Böcek işaretler

Karmaşık işaretler ve Böcek işaretler arasında kesin sınır çizgisi yok.

Eskide karmaşık işaretler beğenildi. Karmaşık işaretler fırsat çıktıkça kullanılanlar, serbest seçilebilenler ve zaman zaman yanlış anlayabilenler. Kullanım sırasında böcek işaretler de serbest seçilebilenler, belki en eski zamanlarda karmaşık işaretler imişler, veya belki eski türk hece işaretlerin kalıntıları Bu işaretlerin öğeleri katıyen katıyen bilinemezler, ancak tasarımlarımız var. Böcek işaretler abc'nin serbest serbest seçilebilen parçaları. Bazı eski abc'den eksikler, başkalarda ise bulunurlar. En çok kullanılan böcek işaretler 'MB' ve 'NT' dir. Bazı böcek işaretlerin ne anlamı ne kullanışaıcık değil: bazıböcek işaretler hiç bir zaman metinlerde bulunamamışlar, ancak abc'lerde bulunurlar.

Nicolsburg abc'sindeki böcek işaretler:

İŞARET	TANIM
↕	eNTs işaret
✖	aND işaret
✕	aTyaTy işaret
✗	uNK işaret
⊗	MB işaret
⋈	eNT işaret
⊖	uŞ işaret
⌘	TPRUS işaret

Karmaşık işaretlere birkaç örnek.

İŞARET	TANIM
↕	CK Karmaşık işaret
⋈	CK Karmaşık işaret
↗	NC Karmaşık işaret
⊖	NÇ Karmaşık işaret
⋈	NK Karmaşık işaret
↗	ND Karmaşık işaret
⊖	NGy Karmaşık işaret
⊖	NyY Karmaşık işaret
⋈	ZT Karmaşık işaret
↗	ŞT Karmaşık işaret
⋈	OE=Ö Karmaşık işaret

7 Baş tedirginlik: uzun ve kısa sesliler, uzun ve kısa ses-sizler

Geleneksel kullanın sırasında ne uzun sessizlerin ne uzun seslilerin uzunluğu işaretlenmemiş, ayrı uzun ve kısa ses fark edilemedi. Bu rovásírás baş sıkıntısıdır. (Türk dilde uzun sesliler yok.)

Macar dilindeki uzun "É" kısa 'E'-nin tam uzun eşi değil, ama bir kapalıolan "E" sesin uzun olan eşidir. Bunun yüzünden sorunu çözmek için bir türlü "É" kurulmuş. (Aynı şekilde uzun olan 'Á' kısa 'A'-nın tam uzun eşi değildir, ama bazı ağızında farkın hiç önemi yok.) "É" Ő harf seslerin uzunluklarını işaretlenmeye birinci denemeyi imiş. Mesela Harsányi 1678-1680 yılındaki abc'sinde esas 'E' harfin iki torunu çeşitlemesi artık ayrılmış. Mesela gyulafehérvár'taki okulun 1655 yılındaki kitabında bulunan metin artık ayrı 'E' ve 'É' harfler kullanır.

'É' harf geleneksel sayılmak için yeterince kadar eskidir.

SIGN	DEFFINITION
Ő	É HARF

8 Rakamlar

Birkaç rakamlarımız da var: bir, beş, on, elli, yüz ve bin.

İŞARET	RAKAM
I	1
V	5
X	10
∨	50
* ₁	100
* ₂	1000

9 Başka işaretler: Noktalama işaretler

Tıkız yazım alışı yüzünden zaman zaman sözler bir noklayla, veya iki noktayla veya dört dikey duran noktayla ayrılır, ama bazen bir boş yer ayrılım işareti olarak kullanılır. Csik-szentmárton'daki 1501 yılındaki metinde sözler arasındaki ayrılım işareti dört noktadır. Szamosközi István'un 1604 yılındaki mektubunda bir nokta, vs...

1590'ten kalmış Rudimenta denilen metinde başka işaretler de bulunur: cümleleri ayrılan işaret bir noktadır, latin yazındaki virgül rolünde, yan cümleleri ayrılan işaret iki noktadır, Rudimenta'da satır sonundaki iki hemen hemen yatay koşut çizgi sözün sonraki satırda devam edildiğinden haber verir.

Bél Mátyás'un 1718 yılındaki örnek metininde de cümleleri ayrılan işaret bir noktadır, ve iki hemen hemen yatay koşut çizgi sözün sonraki satırda devam edildiğinden haber verir.

Furta köyün 1786 yılındaki nüfus kütüğünde sağ yukardan gelen sol aşağı giden çarpık çizgi latin iki nokta rolünde bulunur: önemli bir şeyin sonra geldiğinden haber verir.

Maalesef eski metinlerde soru işareti hiç bulunamaz. (Türk dilinde soru işareti gereksiz.)

İŞARETİ	TANIM
·	Bir nokta
∴	İki nokta
⋮	Dört nokta
=	Söz devam edilecek
/	Önemli bir şey gelecek
∖	Yeni yan cümle

(Biz bu cözümü uzun sessizlerin durumunda da kullanabildik!)

İŞARET	TANIM
·	Uzunluğun işareti

Başka bir cözüm ki, 'É' harf örneğine göre birkaç reformcu eski harflerin çeşitlemelerinden yeni harfler yaratmasını denedi. Bu büyük miktarda yeniden yaratmış harf sonuç olarak tam karmakarışıklığı ve düzensizliği verdi. Üstelik farklı reformcu gruplar tarafından eski harflerin farklı çeşitlemeleri kullanıldı.

Maalesed Marsigli sopadaki imka yanlışı yüzünden Z harf 'Ö' ses durumunda, ve Q harf 'Ü' ses durumunda yazılmış; bu iki harf yerlerini değiştirerek yazılmış. (Toplam 8+1 kez.)

Sebestyén Gyula araştırmacıya göre, bu ancak bir yanlılık, ama bu yanlılık reformculara iyi bir fırsat verdiğince, harflerin sayısını artılarak reformcu olan Forrai Sándor yeni, bağımsız harfler olarak bu yanlılıkları kabul etti, ve aynı zamanda latince transkripsiyonlu yanlı anlayabilen olduğuna rağmen Nicolsburg'li abc'de aynı harfler bulduklarından da söz etti. (Erken latin cca transkripsiyonlarda harfleri yanlılıkla değiştirmesi alışılmamış bir şey değil. mesela Telegdi-Kájoni abc'de 'cz' ve a 'cs' da yanlılıkla değiştirmiş.)

Reformcu gruplar bu yanlılığa bina ederek yeni yaratmış uzun ve kısa 'Ö' ve uzun ve kısa 'Ü' harfleri esas 'Ö' ve 'Ü' ve karmaşık olan 'OE' işaretlerin varyasyonlarından seçilirler.

Hiç bir geleneksel metinde veya abecede iki farklı türlü 'Ö' veya 'Ü' bulunamaz, demek öyle ya Marsigli metinindeki imka yanlılığı, ya Marsigli metinindeki harflerin çok biçimsizliğini açıklamalıydık, ama reformcular tarafından en kötü yolu seçildi.

Üstelikte farklı reformcu gruplar farklı karışımlar kullanmaya başladılar.

	a	á	e	é	ë	i	í	o	ó	ö	ő	u	ú	ü	ű
<i>Petrovay János</i> 1903	4	4̄	ʒ	ʒ̄		†	†̄	◊	◊̄	K	K̄	⊗	⊗̄	z	z̄
<i>Magyar Adorján</i>	4	4	ʒ	ʒ		†	◊	ʒ	⊗			⊗	ʒ		
<i>Szakonyi István</i> 1963	4	4	ʒ	ʒ		†	◊	ʒ	⊗			⊗	ʒ		
<i>Forrai</i> 1996	4	4	ʒ	ʒ		†	†	◊	◊	K	⊗	⊗	⊗	ʒ	⊗
<i>Forrai</i> 1994	4	4	ʒ	ʒ		†	†	◊	◊	K	⊗	⊗	⊗	ʒ	⊗
<i>Libsch</i> 1998	4	4	ʒ	ʒ		†	†	◊	◊	z	K	⊗	⊗	ʒ	⊗
<i>Nyiri Attila</i> <2008	4	4	ʒ	ʒ		†	†	◊	◊	z	K	⊗	⊗	ʒ	⊗
Badinyi	}	4	4	ʒ	ʒ		†	◊	ʒ	⊗		⊗	ʒ		
		P	P	ʒ	ʒ		†	◊	ʒ	⊗		⊗	ʒ		
Kiszely 2001	}	4	ʒ			†	◊	ʒ	⊗	⊗	ʒ				
		4	ʒ			†	◊	ʒ	⊗	⊗	ʒ				

Farklı reformcular tarafından büyük miktarda uzun sesli harf yaratıldı. Uzun ve kısa sesli harfler abc'nin çe cıstli ve farklı biçem varyantlarından yaratıldılar, demek öyle uzun ve kısa sesliler biçeme bağlıoldular.

Uzun ve kısa sesli harflerin biçimleri abc'lerin farklı biçem varyantlarından seçildikleri yüzünden uzun ve kısa sesli harfler biçemlere bağlı oldular.

Ama bu çözümleri kullanırken farklı biçem varyantların kullanmasına ihtiyağıç bir zaman bu çözümleri rahat bırakamaz. Yeni b Her kes ki yeni biçem varyantlarla denemeler yapar, uzun ve kısa seslilerin dertini yine çözmeyi zorunda kalır. Mesela Nyiri Attila'nın 'U' ve 'Ú' harfleri Forrai harflerinin tam tersileridir. Reformcular tarafından yaratmış yeni harfler fazla çok dert verirler. Bana göre onları ayırmalıyız.

Macar dilinde uzun, kapalı 'É'"den ve açık, kısa 'E'"den başka bir kısa, kapalı 'Ë' ses de bulunur.

Bu ses güney ağızında 'Ö' gibi, ama diğer ağızlatnda 'E' gibi bir ses. Ne latin abecemizde, ne de rovásírás abecesinde hiç bir zaman bu fark edilememiş, eski abecelerin hiç birinde 'Ë' harf bulunamamış. Buna rağmen, reformcular yeni bir 'Ë' harf yaratmanın fikrine bağlıkalarlar. Telegdi'nin Rudimenta denilen makalesindeki 'Ö' X harfin görünüşü 'H' X harfa biraz benzer. (Rudimenta'nın ancak kopyaları bulunur: Hamburg'lu kopya, ve Giessen'li kopya.) Bunlar yüzünden 'Ö' gibi kapalı 'Ë' ve 'Ö' harf 'H' X harfa benzedi. Kopya eserken biçimi bozulmuş 'E' ʒ harf ta 'H' X harfa benzer.

Reformcular harfların sayısını artmak severken 'H' harfin bir varyasyonundan yeni bir 'Ë' harf yarattılar. Garıp ki reformcuların teorileri bu gibi kopya ve imka yanlışlıklarına bina ederler.

'R' harfin iki biçim değişiği var, ama bu ikinin anlamı aynıdır, ses durumunda fark yok, ancak daha basit biçim tembeller için dir.

Erken çağlarda sopa sol elde, bıçak ise sağ eldeymiş. Soldan sağa yazmak çok zor oldu idi.

Reformcular geleneksel noktalama işaretlerle meşgul olmazlar, latin yazının işaretleri yansıtılmış biçimde kullanıyorlar.

Bugünlerde biraz yaratıcı küçük ve büyük harflerin fark ettirilmesine deneme yapıyor, ama bu geleneke karşıdır. Napjainkban néhány alkotó megkísérli Erken çağlarda harfler sopaya kazılırken her harfin yükseği aynıolasıgerekiymiş.

Reformlar yüzünden reformlanmış yazı sık sık okunaksızdır. Yeni yaratılmış harfler ancak eski herflerin biçim değişimleri olduğüzünden ancak az fark var. Bunun sonucu ki çeşitli biçemlerin kullanımı mümkün değil.

Reformcular uzun sessizlerin çözümsüz dertiyle meşgul olmazlar. Latin yazındaki gibi iki katına çıkararak harf yazarlar.

Geleneksel yazımda hem kısa, hem uzun sessizler durumunda sesliler durumundaki gibi, harf ancak bir kez yazılır. Öyle görünür ki, reformcular gelenekleri latin örneğe göre değiştirmek isterler.

Birkaç reformcu arap rakamlar kullanır, hiç kimse indiyalı rakamlar kullanmaz, ama bazı reformcular yeni rakam işaretler yaratmaya da deneme yapmış.

Geleneksel yazında karmaşık işaretler beğenildi, ama bizim çağımızda, bunlar ancak dert götürüyor, ama buna rağmen reformcular karmaşık işaretlere bağlıkalarlar.

Hiç bir reformcu uzun sessizlerin problemine ve soru işaretin eksikliğine çözüm aramamış.

12 Özet

Rovásírás geçmiş on bir yüzyılda ancak resmi olmayan şekilde kullanılmış. Resmi olmayan kullanım ve tıklım tıklım dolu yazılışkanlık yüzünden çok karmaşık işaretleri ve varyantıbulduğu yüzünden ne en iyi çözümleri, ne temel harfleri kolay kolay bulunamazlar.

Gizli yazıolarak kullanıl mın sonucu sonraki dertler oldu. Yeni ihtiyaçlara bu karmakarışık durumda çözümler bulmalıyız. Yeni çözümler ararken karmakarışık kaos arttı. Birinci adım olarak büyük sayı biçem ve varyant arasında geleneksel varyantlara bina ederek düzen yapmalıydık. İkinci adım olarak ise her şey basitleştirmalıyız, ve bir basit yazı düzene bina ederken uzun sesliler ve sessizler ve karmaşık işaretlerin derdine çözüm bulmalıyız. Bu yazının kullanılan macarların sayısına kiymet vermek zor. Herhalde birkaç yüz bin, ama bu birkaç millyona kadar artayabilir.

13 Önerilerim

En önemli 32+1 temel harftir. Ölçününde mutlaka bulunmalılar.

Geleneksel abc-de harflerin düzeni her sefer kabataslak latin abc"nin düzeniymiş, öyleyse latin transkripsiyonların düzeni olsun. Uzun sesliler veya sessizler hemen kısa eşlerinden sonra gelsinler.

Eğer Michael Everson söyledikleri gibi noktayla veya çizgiyle karmaşık işaret kullansak, bunu da yapabiliriz. Eğer düzeltme işareti harftan sonra gelse, bu mümkün oldu. Ölçününde böcek işaretler de bulunmalı, en az iki en önemlisinin: "MB" ☉ ve "NT" ♯ işaretlerin. Bu iki böcek işaret birkaç metinde de bulabiliriz, ama öbür böcek işaretlersiz pekala oluruz...

Michael Everson 1998 yılındaki n1758.pdf belgede yazdığı Zero-Width-Joiner U+200D konusundaki öneriye göre bina ederken, karmaşık işaretlerin derdi çözebiliriz.

Noktalama işaretler de önemliler. Söz arası işaret U+0020, veya dört dikey duran nokta.

Petrovay-türlü uzunluk işaret'iyle hem uzun seslilerin hem uzun sessizlerin derdi çözüldü. 'È' ses durumunda bir 'É' ⚡ harf üstündeki noktayla dert çözüldü: 'È' ⚡.

'É' ⚡ harfin üstünde bir uzunluk işareti çok garip oldu, çünkü temel harf artık uzundur.

İŞARET	TANIM
.	Kısalığın işareti

Soru işaretine ihtiyacımız var! Öneri ederim ki soru işareti olarak üç dikey duran nokta kullanalım, çünkü çağdaş çağcıl kullanımda soru işareti gerekir!

İŞARET	TANIM
⋮	Üç nokta

(Maalesef Kiszely'nin kitabında üç nokta cümleleri ayrılan işarettir olmaya öneri edilmiş.)

Artık her derdimiz çözülmüş, ama reformcuların meşgullüklerini de hesaba katmalıyız.

Reformcular uyuşmaz harflerini yerleştirmek için on dört serbest kullanabilen kodu öneri ederim.

Bu yeni yaratmış harflerin olgunlaşmış biçimleri yok, ancak reformcu grupların isteklerine göre seslere bağlayabilenler.

Eğer, bizim yazı düzenimiz de BMP içinde yer alsa, o çok güzeldi.

Düzeltilmenin sırası böyle olsun:

KOD	İŞARET	AD	ÖZELLİKLER
0860	⤵	Rovásírás A betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0861	⊗	Rovásírás eB betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0862	↑	Rovásírás eC betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0863	⌘	Rovásírás eCs betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0864	⊕	Rovásírás eD betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0865	⌘	Rovásírás E betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0866	⚡	Rovásírás EI betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0867	⊗	Rovásírás eF betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0868	⤴	Rovásírás eG betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
0869	⚡	Rovásírás eGy betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
086A	⌘	Rovásírás eH betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;
086B	⤴	Rovásírás I betü	;Lo; 0;R; ;; ;N;,,,,;

KOD	ÍŞARET	AD	ÖZELLIKLER
086C	1	Rovásírás eJ betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
086D	◊	Rovásírás eK betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
086E	1	Rovásírás aK betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
086F	^	Rovásírás eL betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0870	⊙	Rovásírás eLy betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0871	4	Rovásírás eM betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0872	⊙	Rovásírás eMB betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0873)	Rovásírás eN betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0874	↕	Rovásírás eNC betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0875	✕	Rovásírás aND betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0876	✕	Rovásírás uNK betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0877	†	Rovásírás eNT betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0878	D	Rovásírás eNy betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0879	∩	Rovásírás O betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
087A	⊗	Rovásírás OE betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
087B	≡	Rovásírás eP betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
087C	≡	Rovásírás TPRUS betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
087D	H	Rovásírás eR betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
087E	^	Rovásírás eS betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
087F	⊙	Rovásírás uS betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0880		Rovásírás eSz betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0881	Y	Rovásírás eT betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0882	X	Rovásírás eTy betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0883	X	Rovásírás aTyaTy betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0884	≡	Rovásírás U betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0885	H	Rovásírás UE betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0886	M	Rovásírás eV betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0887	H	Rovásírás eZ betü	;Lo; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0888	Y	Rovásírás eZs betü	;Nl; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0889		Rovásírás 1-es számjegy	;Nl; 0;R; ;;; 1;N;,,,,;
088A	V	Rovásírás 5-ös számjegy	;Nl; 0;R; ;;; 5;N;,,,,;
088B	X	Rovásírás 10-es számjegy	;Nl; 0;R; ;;; 10;N;,,,,;
088C	V	Rovásírás 50-es számjegy	;Nl; 0;R; ;;; 50;N;,,,,;
088D	*	Rovásírás 100-as számjegy	;Nl; 0;R; ;;; 100;N;,,,,;
088E	*	Rovásírás 1000-es számjegy	;Nl; 0;R; ;;; 1000;N;,,,,;
088F	.	Rovásírás Egyes pont	;Po; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0890	:	Rovásírás Kettős pont	;Po; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0891	:	Rovásírás Hármas pont	;Po; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0892	:	Rovásírás Négyes pont	;Zs; 0;R; <compat> 0020; ; ;N;,,,,;
0893	=	Rovásírás Szótörés	;Pd; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0894	/	Rovásírás Következik	;Po; 0;R; ;;; ;N;,,,,;
0895	.	Rovásírás Rövidség jel	;Mn; 230;R; ;;; ;N;,,,,;

KOD	İŞARET	AD	ÖZELLİKLER
0896	˘	Rovásírás Hosszúság jel	;Mn; 230;R; ;; ;N;,,,,;
0897	˘	Rovásírás Fordított vessző	;Po; 0;R; ;; ;N;,,,,;

14 Götürme

Rovásírás'un Hosszú Gábor László tarafından 1990 yılından sonra yaratılmış bir DOS ölçünü ve klavyesi var, ama bu ölçünü ne Unicode'un felsefesine, ne bu öneriye uyamaz.

Şimdiki önerime göre harflerin 1 byte dekodları 128-191 aralıkta durmadan olsunlar. Ölçlenmiş 7-bit'li kodlar ise 32-127 aralıkta olsunlar

	KLAVYE KODU	UNICODE (HEXA)	KLAVYE KODU	HARF	UNICODE (HEXA)
193	'Á'	00C1	225	'á'	00E1
194	'Â'	00C2	226	'â'	00E2
199	'Ç'	00C7	231	'ç'	00E7
201	'É'	00C9	233	'é'	00E9
203	'Ë'	00CB	235	'ë'	00EB
205	'Í'	00CD	237	'í'	00ED
206	'Î'	00CE	238	'î'	00EE
208	'Ĝ'	011E	240	'ğ'	011F
211	'Ó'	00D3	243	'ó'	00F3
213	'Õ'	0150	245	'õ'	0151
214	'Ö'	00D6	246	'ö'	00F6
217	'Û'	00DB	249	'û'	00FB
218	'Ú'	00DA	250	'ú'	00FA
219	'Ű'	0170	251	'ű'	0171
220	'Ü'	00DC	252	'ü'	00FC
221	'İ'	0130	253	'ı'	0131
222	'Ş'	015E	254	'ş'	015F
188	ZWNJ	200C			
189	ZWJ	200D			
190	LTR	200E			
191	RTL	200F			

Zero-Width-Joiner (geniş liği sıfır olan yapıştırıcı işaret), Left-To-Right Mark (soldan sağa işaret), Right-To-Left Mark (sağdan sola işaret), ta bir byte'li aralıkta olmalı.

Bu öneride ancak en gerekli ihtiyaçlardan söz ettim. Umarım ki, kanul edilecek. Sanırım ki bunlara bina ederken gelecekte sonraki öneriler tamamlayacak bunu. Mesela karmaşık işaretler bu öneride bulunmazlar, çünkü mümkün olan işaretlerin sayısı fazla çoktur.

Reformcu gruplar tarafından yeniden yaratılmış harfler de eksikler, çünkü farklı grupların farklı, ben ise yabancıları yuvasına çomak sokmak istemem.

References

- [1] *Orhun Abideleri*, Prof. Dr. Muharrem ERGİN
- [2] *A Magyarok krónikája*, Thuróczy János
- [3] *Képes Krónika*,
- [4] *A Magyarok eredete és ősi kultúrája*, Kiszely István
- [5] *A Magyarság őstörténete*, Kiszely István
- [6] *Rovás és rovásírás*, Sebastyén Gyula
- [7] *Hun-Magyar írás és annak fennmaradt emlékei*, Fischer Károly Antal
- [8] *Küskaracsontól sülvester estig*, Forrai Sándor
- [9] *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*, Forrai Sándor
- [10] *stb....*, etc...

**ISO/IEC JTC 1/SC 2/WG 2
PROPOSAL SUMMARY FORM TO ACCOMPANY ANY SUBMISSIONS
FOR ADDITIONS TO THE REPERTOIRE OF ISO/IEC 10646¹**

Please Fill all the sections A, B and C below.

Please read Principles and Procedures Document (P & P) from
<http://www.dkuug.dk/JTC1/SC2/WG2/docs/principles.html> for

guidelines and details before filling this form.

Please ensure you are using the latest Form from <http://www.dkuug.dk/JTC1/SC2/WG2/docs/summaryform.html>.

See also <http://www.dkuug.dk/JTC1/SC2/WG2/docs/roadmaps.html> for latest Roadmaps.

A. Administrative

1. Title: *Proposal for encoding the Native Hungarian script in the UCS.*
2. Requester's name: *Bakonyi Gábor.*
3. Requester type (Member body/Liaison/Individual Contribution) *Individual contribution*
4. Submission date:
5. Requester's reference (if applicable)
6. Choose one of the following:
This is a complete proposal *Yes.*
More information will be provided later. *No.*

B. Technical - General

1. Choose one of the following:
 - a. This proposal is for a new script (set of characters): *Yes.*
Proposed name of script: *Native Hungarian.*
 - b. The proposal is for addition of character(s) to an existing block: *No.*
Name of the existing block:
2. Number of characters in proposal: *56*
3. Proposed category (Select one from below - see section 2.2 of P&P document):
A-Contemporary B.1-Specialized (small collection); *Yes.* B.2-Specialized (large collection);
C-Major extinct; D-Attested extinct; E-Minor extinct;
F-Archaic Hieroglyphic; G-Obscure or questionable usage symbols)
4. Is a repertoire including character names provided? *Yes.*
 - a. If YES, are the names in accordance with the "character naming guidelines" in Annex L of P & P document? *Yes.*
 - b. Are the character shapes attached in a legible form suitable for review? *Yes.*
5. Who will provide the appropriate computerized font (ordered preference: True Type, or PostScript format) for publishing the standard? *Bakonyi Gábor.*
If Available now, identify source(s) for the font (include address, e-mail, ftp-site, etc.) and indicate the tools used: *Bakonyi Gábor, Type Designer 3.1 + own tool created by Borland C++ Builder*
6. References
 - a. Are references (to other character sets, dictionaries, descriptive texts, etc.) provided? *Yes.*
 - b. Are published examples of use (such as samples from newspapers, magazines, or other sources) of proposed characters attached? *Yes.*
7. Special encoding issues:
Does the proposal address other aspects of character data processing (if applicable) such as input, presentation, sorting, searching, indexing, transliteration etc. (if yes, please enclose information)? *No.*

8. Additional Information:
Submitters are invited to provide any additional information about Properties of the proposed Character(s) or Script. that will assist in correct understanding of and correct linguistic processing of the proposed character(s) or script. Examples of such properties are: Casing information, Numeric information, Currency information, Display behaviour information such as line breaks, widths etc., Combining behaviour, Spacing behaviour, Directional behaviour, Default Collation behaviour, relevance in Mark Up contexts, Compatibility equivalence and other Unicode normalization related information. See the Unicode standard at <http://www.unicode.org> for such information on other scripts. Also see <http://www.unicode.org/Public/UNIDATA/UCD.html> and associated Unicode Technical Reports for information needed for consideration by the Unicode Technical Committee for inclusion in the Unicode Standard.

¹ Form number: N3152-F (Original 1994-10-14; Revised 1955-01, 1995-04, 1996-04, 1996-08, 1999-03, 2001-09, 2003-11, 2005-01, 2005-09, 2005-10, 2007-03, 2008-05)

C. Technical - Justification

1. Has this proposal for addition of character(s) been submitted before?
If YES, explain **Yes, N1758, N1686, N3483, N3527, N3526**
2. Has contact been made to members of the user community (for example: National Body, user groups of the script or characters, other experts, etc.)? **No.**
If YES, with whom?
If YES, available relevant documents:
3. Information on the user community for the proposed characters (for example: size, demographics, information technology use, or publishing use) is included?
Reference: **Historical and contemporary cultural use by native Hungarians.**
4. The context of use for the proposed characters (type of use, common or rare)
Reference: **Rare, but pervasive. Only in informal contacts.**
5. Are the proposed characters in current use by the user community?
If YES, where? Reference: **Only among the native hungarians, mainly in the teritory of the Carpathian basin.**
6. After giving due considerations to the principles, in the P&P document must the proposed characters be entirely in the BMP? **Yes.**
If YES, is a rationale provided? **Yes.**
If YES, reference: **Due to the contemporary use, the BMP encoding would be comfortable.**
7. Should the proposed characters be kept together in a contiguous range (rather than beeing scattered)? **Yes.**
8. Can any of the proposed characters be considered a presentation form of an existing character or character sequence? **No.**
If YES, is a rationale for its inclusion provided?
If YES, reference:
9. Can any of the proposed character(s) be encoded using a composed character sequence of either existing characters or other proposed characters? **No.**
If YES, is a rationale for its inclusion provided?
If YES, reference:
10. Can any of the proposed character(s) be considered to be similar (in aperance or function) to an existing character? **No.**
If YES, is a rationale for its inclusion provided?
If YES, reference:
11. Does the proposal include use of combining characters and/or use of composite sequences ? **Yes.**
If YES, is a rationale for its inclusion provided? **Yes.**
If YES, reference: **The Long-mark sign and Short-mark sign above the characters.**
Is a list of composite sequencesand their corresponding glyph images (graphic symbols) provided? **No.**
If YES, reference:
12. Does the proposal contain characters with any special properties such as control function or similar semantics?
If YES, describe the detail (include attachment if necessary.) **No.**
13. Does the proposal contain any Ideographic compatibility character(s)? **No.**
If YES, is the equivalent corresponding unified ideographic character(s) identified?
If YES, reference: